

postmodum Angliæ regnum adeptus est. Hæresiarcha ad conobium Prætelense divertit, a cuius Abbate honeste fuit exceptus: Sed cum inter colloquendum multa impia deblateraret, ab eodem graviter reprehensus, inde digressus est, ipsumque Normanniæ Ducem adit, attentans ipsum suis hæresibus irretire. Ipse vero Princeps conscriptis in occulto litteris ad eos quos peritiores in sua ditione judicabat, illis indixit, ut ad certum diem Brionam locum maritimum se conferrent, quo erat idem ipse concessurus, ut eorum sensum circa Theologicas quasdam quæstiones exquireret: Berengarium vero callide & sensim, quasi aliud agens, Brionam secum adduxit; eo ut ventum est, in illum Sapientium conventum adductus Berengarius una cum assecla, & discipulo suo Clerico, cujus ingenio admodum præsidebat, adeo convictus fuit, ut tandem quasi mutus & elinguis remanserit, eisque urgentibus vel assensum præsentem Principe præbuerit, vel certe formidine graviori mali simularerit.

3. Accedente Septembri Summus Pontifex Leo IX. Vercellas ad Concilium indictum proficiscitur, comitem secum adducens Lafrancum, qui hæc refert: & ad id Concilium selectos & accitos ex diversis Orbis Christiani convenisse viros, quibus præfedit ipse Pontifex: Berengarium vero eo accedere non ausum duos pro se responsuros Clericos misisse, qui a primo congressu convicti consensu fuerunt. Lectum ibidem Joannis Scoti de Eucharistia librum & damnatum, ipsumque Berengarium contumacem pari damnationis ac anathematis sententia percussum.

4. Eodem anno 1050. mense Octob. Rex Henricus, Berengarium litem Hæresios in suo regno propagari molestissime ferens, Synodum Parisiis ea de causa indixit, ut fidem facit Durandus Uroanenſis, ad quam tamen citatus Berengarius malæ conscientia terrore percussus accedere non ausus, se abdidit cum Brunone Antislite Andegavensi, quem ille in suam hæresim perduxerat. Producta sunt diversa Berengarii scripta, quæ ille ad familiarissimum sibi Paulum dirigebat per veredarium, a cuius manibus Aurelianensis Episcopus illa extorsit. Horum lectio horrendis referentium sacrilegiis murmur & indignationem toto illo amplissimo cætu, cui Rex intererat, excitavit. Hæc igitur omnia cum auctore, omnibusque fautoribus, simulque Joannis scripta impia damnata sunt. Decretumque fuit ut Sæcarii, quocumque irent, manu militari conquirentur, loca in quæ confugerent, obſidione premerentur, donec habitatores illos copiarum ductoribus traderent, ipsique Hæretici, aut incorrigibiles morte afficerentur, aut convicti sub custodia & penitentia detinerentur. In ultimis Conciliorum collectionibus extat Theodini Leonidensis Episcopi ad Henricum Francorum Regem Epistola de Brunone Andegavensi Episcopo, Berengarii erroribus commaculato hortatoria, ut cum Summo Pontifice agat ad hoc, ut Brunonis iudicandis & damnandi potestatem delegare dignetur; quia Episcopum (inquit) non oportet damnationis subire sententiam præter Apostolicam auctoritatem. (Et subinde:) Plurimum veremur, si illis miseris & perditissimis viris audientia sancti Concilii, sicut ipsi de pœnia securi postulant, permittatur, cum de tanta presumptione revictos pœnitæ minime concedatur, gravissima scandala in omnium fidelium populo generantur. Certe quos videbunt impunitos & nequaquam a sui gradus honore dejectos, eosdem putabunt ab omni Concilio aut vinciri non potuisse, aut iustificatos esse; eruntque, ut ita dicam, novissima pœnitæ prioribus.

5. Leonem nonum Victor excepit ejus nominis secundus, qui Heldebrandum Subdiaconum in Galliam misit, auctoritate Legati a Latere præmunitum, a quo indictum est anno 1055. Turonense Concilium. In hoc Berengarius abjurata pristina hæresi Catholicam professus est fidem, & a Legato benigne susceptus, ut scribit Lanfrancus & Guitmundus Averſanus Episcopus. Attamen superbus ille & inconstans spiritus datam promissamque fidem mox effregit, & in veritate non stetit. Deinde tamen Palinodiam iterum cecinit in manus Nicolai Pape secundi sedentis in Lateranensi centum & tredecim Episcoporum Synodo, anni 1059. pristinam detestatus est hæresim; fideique confessionem edidit, quæ incipit; *Ego Berengarius*, de consec. dist. 2. quam Nicolaus ad populorum adificationem in omnem Italiam, Galliam, Germaniam, promulgari iussit. Ceterum ad voluntarium quasi sus lota reversus est, & ad vomitum quasi canis, spretaque Petri cathedra, rursus relapsus est Berengarius, & sedifragus adversus suam Romæ factam professionem, virulenta de novo scripta ausus est edere, quæ contrariis scriptis Lanfrancus, Guitmundus Episcopus, & Algerus Monachus refutarunt; tandemque inveterati malorum dierum octogenarii Hæresiarchæ, Christi ann. 1079. Gregorius Papa VII. (coram quo cum esset Apostolicus Legatus in Concilio Turo-

nico, suam primum hæresim abjuraverat) ultimam ejus except in Romano Concilio abjuracionem, atque Ecclesiæ sanctæ reconciliavit, facta prohibitione ne quid unquam scriberet, predicaret, aut disputaret de hoc Sacramento, in quod toties, tanque infeliciter inpegerat, nisi forte ad eos convertendos quos in errorem traxerat. Ad postremum nonagenarius interit in professione atque unione Catholica, die Epiphaniæ anno 1088. cujus Epitaphium contexit vir eximie doctus Hildebertus Cenomanensis Episcopus. Refert Willielmus Malmesburiensis illum morientem producto gemitu dixisse: *Hodie in die apparitionis sue apparebit mihi Dominus meus JESUS Christus propter penitentiam, ut spero, ad gloriam; vel propter alios, ut timeo, ad pœnam.* Ab eodem Malmesburiensi hoc pariter refertur, sanctum Episcopum Fulbertum Carnotensem anno 1028. extremo decumbentem morbo, & in mortis confinio positum advertisse inter circumstantes discipulum olim suum, sed sanæ doctrinæ, qua olim imbuerat, perfidum desertorem, & quo poterat nisu contendisse, ut expelleretur, dicendo se lateri ejus immanem assistentem demonem cernere.

CONCILIIUM ROMANUM

Anni 1059.

1. **H**UJUS paulo ante strictam a nobis factam mentionem est inter Concilia in causa Berengarii habita. Nicolaus Papa II. ut presentibus Ecclesiæ vulneribus provideret, ex Schismate Mincii Romanæ Sedis invasoris sub nomine Benedicti, & ex pestifera Berengarii hæresi, ex morum, præsertim Cleri, & pravitate, atque ex Canonice disciplinæ contemptu & neglectu Concilium centum tredecim Episcoporum convocavit in æde Lateranensi, anno Pontificatus sui primo, qui fuit Christi 1059. Citatus ad illud Berengarius (quod superius attigi) suum est detestatus errorem, & fidelium communioni restitutus, ex qua non multo post cariosus & decrepitus hæresiarcha desivit. Schismatibus quoque, ne deinceps emergerent, occursum est.

Can. I. *Primo, inspectore Deo est statutum, ut electio Romani Pontificis in potestate Cardinalium Episcoporum sit, ita, ut si quis Apostolicæ Sedis sine præmissa concordâ & canonica electione eorum ac deinde sequentium Ordinum Religiosorum, Clericorum & Laicorum consensu intronizatur, is non Papa vel Apostolicus, sed apostaticus habeatur.*

Can. II. *Ut moriente Romano Pontifice, vel cujuscunque civitatis, nullus presumat facultates eorum invadere, sed successores eorum reverentur integre.*

2. Can. III. *Ut nullus Missam audiat Presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere, aut introductam mulierem. Unde etiam ipsa sancta Synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: Quicumque Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, post constitutum beata memorie præcessoris nostri sanctissimi Pape Leonis de castitate Clericorum, concubinam palam duxerit, vel auctam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei auctoritate Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli precipimus, & omnino contradicimus, ut Missam non cantet, neque Evangelium, vel Epistolam ac Missam legat, neque in Presbyterio ad Divina Officia cum iis, qui præfate constitutioni obediētes fuerint, maneant, neque partem ab Ecclesia suscipiat, quousque a nobis sententia super hujusmodi Dei concedente procedat.*

Usque adeo invaluerat perditissimis illis temporibus Clericorum incontinentia, ut Sacerdotes ipsi, uxorum nomine, feminas ducerent, omnibus adhibitis nuptiarum solemnitatibus, dotium constitutionibus, affinium & amicorum invitatu & gratulantium concursu, nec ideo minus ad Altare sacrificarent. Qualem impudentiam & frequentem & publicam detestatur deplorans Petrus Damiani horum temporum scriptor gravissimus.

3. Can. IV. *Et precipientes statuimus, ut ii prædictorum Ordinum, qui eidem prædecessori nostro obediētes castitatem servaverunt, juxta Ecclesias, quibus ordinati sunt, (sicut decet Religiosos Clericos) simul manducent & dormiant, & quidquid eis ab Ecclesiis venit, communiter habeant. Et rogantes monemus, ut ad Apostolicam, communem scilicet vitam pervenire summo opere studeant.*

De communi Clericorum vita & convictu multa a nobis collecta superius requite ad Concilium Moguntinum

Concilia varia in causa Berengarii.

tinum sub Leone Papa tertio, & Carolo Magno. Efrænis illa Clericorum incontinentia decimo & undecimo Saeculo regularium Canonicorum institutum propagandi amplam præbuit occasionem; appellabantur enim ad præcipuum Ecclesiarum ministeria, ex quibus necesse erat sæculares Clericos ejicere, non tantum ob scandala, quæ invehebant, sed etiam ne ulterius exilaretur vasa sacra, ceteraque Ecclesiarum suppeditantia ad uxorum & liberorum usum ac luxum. Quin & ipsa Ecclesiarum prædia & jura temporalia dolo parentum Sacerdotum, & liberorum, quasi hæreditaria & patrimonialia, subtractis foundationum titulis, transferebantur.

Can. V. *Deinde ut Decima & Primitie seu Oblationes Vivorum & Mortuorum Ecclesiis Dei fideliter reddantur a Laicis, & ut in dispositione Episcoporum sint. Quas qui retinuerit, a Sancta Ecclesia communione separentur.*

4. Can. VI. *Ut per Laicos nullo modo quilibet Clericus aut Presbyter obtineat Ecclesiam nec gratis, nec pretio.*

Hæc prohibitio intelligenda, si id fiat citra Episcopi provisionem, vel interventum Simonia. Hoc idem superius annotavimus constitutum a Concilio Viennensi anni 892. canon. 4. & a Salegustadiensi anni 1022. can. 13.

Can. VII. *Ut nullus habitum Monachi suscipiat spem aut promissionem habens ut Abbas fiat.*

Can. VIII. *Nec aliquis Presbyter duas Ecclesias simul obtineat.*

Can. IX. *Ut per Simoniacam hæresim nemo ordinetur, aut promoveatur ad quolibet Ecclesiasticum Officium.*

Can. X. *Ut cujuscunque Ordinis Clericos Laici non judicent.*

Can. XI. *Ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque ad generationem septimam, vel quousque parentela cognosci poterit.*

Can. XII. *Laicus uxorem simul & concubinam habens non communicet Ecclesia.*

vide Concilii Toletani primi can. 17. seu can. is qui, dist. 34.

5. Can. XIII. *Ut nullus laicus ad quemlibet gradum Ecclesiasticum repente promoveatur, nisi post mutatum habitum secularem diuturna conversatione inter Clericos fuerit comprobatus.*

Hoc eodem in Concilio procusum est edictum, formam præscribens electionis Romani Pontificis, hujus tenoris: *In nomine Domini nostri, &c. Decernimus, atque statuimus, ut obeunte hujus Romane universalis Ecclesie Pontifice, in primis Cardinales Episcopi diligentissime simul de electione tractantes, mox ipsi Clericos Cardinales adhibeant, sique Clericos ac populus ad consensum nova electionis accedat, nimirum præcaventes ne venalitate moribus aliquid occasione subrepat, & ideo religiosissimi viri præduces sint in promovenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Certus vero atque legitimus electionis ordo perpenditur, si per seipsum diverſorum Patrum Regulis siue gestis, etiam illa Beati Leonis prædecessoris nostri sententia reſolatur: Nulla, inquit, ratio sine, ut inter Episcopos habeantur, qui nec a Clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a consprovincialibus Episcopis cum Metropolitanis iudicio consecrati; quia vero Sedes Apostolica cunctis in Orbe terrarum præfertur Ecclesiis, atque ideo supra se Metropolitanam habere non potest, Cardinales Episcopi proculdubio Metropolitanam vicem funguntur, qui videlicet electum Episcopum ad Apostolice culminis apicem provehant. Eligatur autem de ipsius Ecclesie gremio, si reperietur idoneus, vel si de ipsa non reperitur, ex alia assumatur, salvo debito honore & reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui imperatorum Rex habetur, & futurus Imperator DEO concedente speratur, sicut jam sibi concessimus & successores illius, qui ab Apostolica Sede personaliter hoc jus impetraverunt. Quod si pravorum atque iniquorum hominum ita pervertitas invaluerit, ut pura sincera atque gratuita fieri in urbe non possit electio, Cardinales Episcopi cum Religiosis Clericis, Catholicisque Laicis licet paucis, jus potestatis obtineant eligere Apostolicæ Sedis Pontificem, ubi congruere viderint. Plane postquam electio fuerit facta, si bellica tempestas, vel qualiscunque hominum conatus malignitatis studio resistit, ut is, qui electus est, in Apostolica Sede juxta consuetudinem intronizari non valeat, electus tamen sicut verus P. pa obtineat auctoritatem regendi Romanam Ecclesiam, & dispo-*

nendi omnes facultates illius, quod Beatum Gregorium ante suam consecrationem fecisse cognovimus. Quod si quis contra hoc nostrum decretum Synodali sententia promulgatum, &c.

CONCILIIUM LONDONIENSE

Anni 1075.

1. **S**EDENTE ad clavum universæ Ecclesiæ Gregorio septimo, regnante in Anglia Guilielmo, cognomento Notho, ejusque regni anno nono, Christi Salvatoris 1075. congregatum est Londoniæ Concilium totius Angliæ Nationale, cui Lanfrancus præfedit, Dorobernensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & totius Angliæ Primas, in Ecclesia Beati Pauli Apostoli. Sic vero præfatur Concilium: *Et quia multis retro annis in Anglicano regno usus Conciliorum aboleverat, renovata sunt nonnulla, que antiquis etiam noscuntur Canonibus definita.*

2. Can. I. *Ex Concilio igitur Toletano quarto, Milevitano, atque Bracarenſis statutum est, ut singuli secundum ordinationis sue tempora sedent, præter eos, qui ex antiqua consuetudine siue suarum Ecclesiarum privilegiis digniores sedes habent. De qua re interrogati sunt senes & ætate provecti, quid vel ipsi viderent, vel a majoribus vel antiquioribus veraciter ac probabiliter accepissent. Super quo responſo petita sunt inducia ac concessæ usque in crastinum, a crastina autem die concorditer perhibere, quod Eboracensis Archiepiscopus ad dexteram Dorobernensis sedere debeat, Londoniensis Episcopus ad dextram, VVintonius ad sinistram.*

Hoc primum observandum est, unam & eandem Ecclesiam sub duobus esse nominibus Dorobernensem & Cantuariensem Primatis totius Angliæ sedem, aut ut exprimit Concilium ipsum, totius insulæ Britannicæ, sub quo nomine Scotia pariter comprehenditur. Præterea primam Anglicanæ Ecclesiæ sedem ab initio sine controversia fuisse Dorobernensem seu Cantuariensem; secundi vero loci prerogativa, Eboracensem, quæ nunc York dicitur, potitam fuisse. Id liquet ex duabus Honorii Pape primis epistolis relatis a Beda Venerabili lib. 2. Hist. Angl. cap. 17. & 18. quarum prior est ad Eduinum Angliæ Regem, ad quem duo pœllia misit, duobus Metropolitanis Regni ejus destinata, Honorio Dorobernensi, & Paulino Eboracensi; ut uter amborum prior vita exceſſerit, superſtes alter Episcopum successoris ei sufficiat, Apostolica auctoritate sibi ex tunc delegata. Secunda ejusdem Pontificis Epistola dirigitur ad cognominem Honorium Dorobernensem Episcopum, eandem iterans sanctionem de ordinando ab amborum superſtite utriusque, qui prior deceſſerit, succedere; quia ut inquit, *Longa terrarum mariſque Romam inter & Angliam intervalia, Pontificem ad hæc condescendere cogentur.* Extat etiam Formosi Pape ad Angliæ Episcopos epistola hæc decernens: *Et sicut B. Gregorius Papa I. vestrae Gentis Episcopo Augustino omnes Anglorum Episcopos esse subiectos constituit; sic nos prenotato fratri Dorobernia, siue Cantorberie Archiepiscopo, ejusque successoribus legitime eandem dignitatem confirmamus, mandantes & auctoritate Dei & B. Petri Apostolorum Principis precipientes, ut ejus canonicis dispositionibus omnes obediant.*

Can. II. *Ex regula Beati Benedicti, Dialogo Gregorii & antiqua regularium locorum consuetudine, ut Monachi ordinem debitum teneant: infantum præcipue & juvenum in omnibus locis, deputatis sibi idoneis magistris, custodiam habeant, nocte luminaria ferant: generaliter omnes nisi a Prælatis concessa proprietate careant. Si quis vero aliquid proprii sine præfata licentia habere in morte fuerit deprehensus, nec ante mortem id reddiderit cum penitentia & dolore peccatum suum confessus, nec signa pro eo pulsantur nec salutaris pro ejus absolute Hostia immoletur, nec in Cæmeterio sepeliatur. Vide inferius Concilium Lateranense sub Alexandro III. can. 10.*

Can. III. *Ex Decretis Summorum Pontificum, Damiani videlicet, & Leonis, necnon ex Conciliis Sardiceni & atque Leodicensi, in quibus prohibetur Episcopales sedes in villis existerent, concessum est Regia munificentia & Synodali auctoritate præfatis tribus Episcopis de villis ad Civitates transire, Herimanno de Syraburna ad Sarristeriam; Stigando, de Selensu ad Ciceſtum; Petro de Licifeldo ad Cestum. De quibusdam qui in villis seu vicis adhuc debebant, dilatatum est usque ad Regis audientiam, qui in transmarinis partibus tunc temporis bella gerebat.*

Can. IV.